

Toto rozhodnutí nabylo právní moci:

výrok dne 31. 10. 2022

výrok dne

a je vykonatelné dnem

č. j. 36C 41/2022-95

V Praze

2. 12. 2022

USNESENÍ

Okresní soud Praha-západ rozhodl soudcem JUDr. Tomášem Behrem ve věci

žalobkyně: **Nárokuj s.r.o.**, IČO: 09514678, sídlem Karlova 471, 69801 Veselí nad Moravou, zastoupena JUDr. Rostislavem Puklem, advokátem se sídlem Karlova 252, 69801 Veselí nad Moravou

proti žalované: **EC Financial Services, a.s.**, IČO: 24243744, sídlem Pražská 636, 25241 Dolní Břežany, zastoupena Mgr. Filipem Petrášem, advokátem se sídlem 2. května 7134, 76001 Zlín

o zaplacení 35 000 Kč s příslušenstvím

takto:

Řízení se přerušuje z důvodu předložení předběžné otázky Soudnímu dvoru Evropské unie.

Okresní soud Praha-západ žádá na základě čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie Soudní dvůr Evropské unie o odpověď na následující předběžnou otázku:

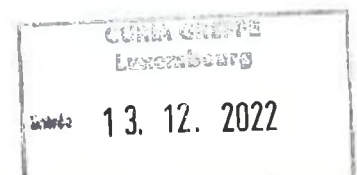
Je účelem Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS postihovat poskytovatele úvěru za neúplné zkoumání úvěruschopnosti spotřebitele i tehdy, pokud spotřebitel beze zbytku úvěr splatil a proti smlouvě v průběhu svého splacení nic nenamítal?

Odůvodnění:

I. Předmět sporu a rozhodné skutečnosti

1. Předmětem sporu je vydání bezdůvodného obohacení 35 000 Kč se zákonným úrokem z prodlení 8,5 % ročně za dobu od 23. září 2021 do zaplacení. Pohledávku nabyla žalobkyně od spotřebitele, který uzavřel se společností JET Money s.r.o. smlouvu o spotřebitelském úvěru ve výši 50 000 Kč. Před uzavřením smlouvy předložil spotřebitel občanský a řidičský průkaz, výplatní pásky k výši mzdy ze zaměstnání za tři měsíce před uzavřením úvěrové smlouvy, doklady o nákladech na služby, spojené s užíváním bytu, televizní poplatky a internet, rovněž za tři měsíce před uzavřením úvěrové smlouvy, a čestné prohlášení o výši příspěvku na společné náklady v domácnosti; vedle toho v žádosti o úvěr uvedl, že nemá jiný předchozí závazek, je svobodný a bydlí ve společné domácnosti s babičkou. Úvěr následně splatil i s příslušenstvím, přičemž výše splacené částky činila 85 000 Kč. Žalovaná částka 35 000 Kč představuje rozdíl mezi výší úvěrové jistiny a výší splacené částky. Pokud jde o změnu v osobě poskytovatele úvěru, došlo k ní 28. září 2018 v důsledku převodu části závodu na současného žalovaného.
2. Mezi stranami není spor o to, že byla uzavřena smlouva o úvěru, ani o částce, kterou spotřebitel uhradil. Ze skutkového hlediska je situace prakticky nesporná.
3. Strany se neshodují na právním hodnocení. Podle žalobkyně poskytovatel úvěru porušil své povinnosti, když dostatečně nezkoumal úvěruschopnost spotřebitele, protože je smlouva neplatná.

Shodu s prvopisem potvrzuje Květuše Škarvdová

Zkoumání úvěruschopnosti nebylo provedeno s odbornou péčí, neboť poskytovatel úvěru například neověřil žádným hodnověrným způsobem skutečnou výši výdajů. Podle žalobce je logické, že spotřebitel nemohl neplatnost smlouvy namítat v době, kdy neměl k dispozici právní poradu s advokátem. Žalovaná má naopak za to, že úvěruschopnost byla posouzena dostatečně. Podle jejího názoru ani nepřipadá v úvahu aplikace ochrany spotřebitele, když předmětnou pohledávku již nevlastní spotřebitel, nýbrž obchodní společnost.

4. Soud účastníky informoval, že zvažuje položení shora uvedené otázky Soudnímu dvoru Evropské unie, neboť ji považuje za stěžejní pro rozhodnutí sporu. Žalobkyně s položením předběžné otázky nesouhlasila, neboť ji vnitrostátní soudní praxe již vyřešila, jak se podává z rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 5. 1. 2022, č. j. 23 Co 354/2021, podle něhož má ochrana spotřebitele preventivní funkci a funkci ochrany veřejného pořádku. Dále vyzdvihuje též rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 9. 1. 2020, č. j. 19 Co 321/2019, podle něhož posuzování úvěruschopnosti chrání spotřebitele před rizikovými úvěry a před rostoucím zadlužením domácností; tento smysl se neztrácí ani u těch úvěrů, které byly splaceny. Dopady sjednání rizikového úvěru se totiž mohou objevit až s určitým časovým odstupem.
5. Žalovaná s položením předběžné otázky souhlasila bez bližšího odůvodnění.

II. Relevantní evropská úprava

6. Bod 26-28 odůvodnění Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS:
 - *Členské státy by při zohlednění zvláštních charakteristických rysů svých úvěrových trhů měly přijmout vhodná opatření pro podporu odpovědných praktik ve všech fázích úvěrového vztahu. Tato opatření mohou zahrnovat například informování a vzdělávání spotřebitelů, včetně upozornění na rizika spojených s prodlením při splátkách a s nadměrným zadlužením. Především na rozšiřujícím se úvěrovém trhu je důležité, aby se věřitelé neponoukli do nezodpovědného půjčování ani neposkytovali úvěry bez předchozího posouzení úvěruschopnosti, a členské státy by měly vykonávat nezbytný dohled s cílem předejít takovému jednání, a měly by pro tyto případy stanovit nezbytné prostředky k sankcionování věřitelů. Aniž jsou dotčena ustanovení o úvěrovém riziku směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES ze dne 14. června 2006 o přístupu k činnosti úvěrových institucí a o jejím výkonu, měli by mít věřitelé povinnost kontrolovat v jednotlivých případech úvěruschopnost spotřebitele. Za tímto účelem by jim mělo být dovoleno využívat informace poskytnuté spotřebitelem nejen během přípravy dané úvěrové smlouvy, ale i v průběhu dlouhodobého obchodního vztahu. Orgány členských států by mohly rovněž vydávat vhodné pokyny a obecné směry pro věřitele. Rovněž spotřebitel by měl jednat obezřetně a dodržovat své smluvní povinnosti.*
 - *I když mají být poskytnuty předmluvní informace, může spotřebitel stále ještě potřebovat další pomoc při rozhodování o tom, která úvěrová smlouva z řady nabízených produktů nejlépe odpovídá jeho potřebám a finanční situaci. Proto by měly členské státy zajistit, aby věřitelé u úvěrových produktů, jež nabízejí spotřebiteli, takovou pomoc poskytovali. Příslušné předmluvní informace a základní charakteristiky nabízených produktů by měly být případně spotřebiteli vysvětleny individuálně tak, aby mohl pochopit možné dopady těchto produktů na svou ekonomickou situaci. Tato povinnost poskytnout spotřebiteli pomoc by se případně měla vztahovat i na prostředkovatele úvěru. Členské státy by mohly stanovit, kdy a v jakém rozsahu se mají takové informace spotřebiteli poskytovat, berouce v úvahu konkrétní okolnosti, za kterých je úvěr nabízen, potřebu pomoci spotřebiteli a povahu jednotlivých úvěrových produktů.*
 - *K posouzení úvěruschopnosti spotřebitele by měl věřitel rovněž vyhledávat v příslušných databázích; právní a faktické okolnosti mohou vyžadovat, aby se toto vyhledávání lišilo co do rozsahu. Aby se předešlo narušení hospodářské soutěže mezi věřiteli, mělo by se zajistit, aby věřitelé měli přístup do soukromých nebo veřejných databází týkajících se spotřebitelů v členském státě, ve kterém nejsou usazeni, za podmínek nevedoucích k diskriminaci oproti věřitelům v tomto členském státě.*

Shodu s prvopisem potvrzuje Květuše Škarydová.

7. Čl. 8 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS, podle kterého *členské státy zajistí, aby před uzavřením úvěrové smlouvy věřitel posoudil úvěruschopnost spotřebitele na základě dostatečných informací získaných případně od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, na základě vyhledávání v příslušné databázi. Členské státy, jejichž právní předpisy vyžadují, aby věřitelé posoudili úvěruschopnost spotřebitelů na základě vyhledávání v příslušné databázi, mohou tento požadavek zachovat.*
8. Čl. 22 odst. 1 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS *pokud tato směrnice obsahuje harmonizovaná ustanovení, nesmějí členské státy ve svém vnitrostátním právu zachovávat ani zavádět ustanovení odchylná od ustanovení této směrnice.*
9. Čl. 22 odst. 2 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS *zajistí členské státy, aby se spotřebitelé nemohli vzdát práv, která jsou jim přiznána ustanoveními vnitrostátních právních předpisů provádějícími tuto směrnici nebo jí odpovídajícími.*
10. Čl. 23 Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 o smlouvách o spotřebitelském úvěru a o zrušení směrnice Rady 87/102/EHS *stanoví členské státy pravidla pro sankce za porušení vnitrostátních předpisů přijatých na základě této směrnice a přijmou veškerá nezbytná opatření k zajištění jejich uplatňování. Stanovené sankce musí být účinné, přiměřené a odrazující.*

III. Relevantní vnitrostátní úprava

11. § 86 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, dle kterého *poskytovatel před uzavřením smlouvy o spotřebitelském úvěru nebo změnou závazku z takové smlouvy spočívající ve významném navýšení celkové výše spotřebitelského úvěru posoudí úvěruschopnost spotřebitele na základě nezbytných, spolehlivých, dostatečných a přiměřených informací získaných od spotřebitele, a pokud je to nezbytné, z databáze umožňující posouzení úvěruschopnosti spotřebitele nebo i z jiných zdrojů. Poskytovatel poskytne spotřebitelský úvěr jen tehdy, pokud z výsledku posouzení úvěruschopnosti spotřebitele vyplývá, že nejsou důvodné pochybnosti o schopnosti spotřebitele spotřebitelský úvěr splácet.*
12. § 86 odst. 2 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, dle kterého *poskytovatel při posouzení úvěruschopnosti spotřebitele posuzuje zejména schopnost spotřebitele splácet sjednané pravidelné splátky spotřebitelského úvěru, a to na základě porovnání příjmů a výdajů spotřebitele a způsobu plnění dosavadních dluhů. Hodnotu majetku přitom zohledňuje tehdy, jestliže ze smlouvy o spotřebitelském úvěru vyplývá, že spotřebitelský úvěr má být částečně nebo úplně splacen výnosem z prodeje majetku spotřebitele, nikoli pravidelnými splátkami, nebo jestliže z finanční situace spotřebitele vyplývá, že bude schopen splácet spotřebitelský úvěr bez ohledu na své příjmy.*
13. § 87 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru, ve znění pozdějších předpisů, dle kterého *poskytne-li poskytovatel spotřebiteli spotřebitelský úvěr v rozporu s § 86 odst. 1 větou druhou, je smlouva neplatná. Soud k neplatnosti přiblídně i bez návrhu. Spotřebitel je povinen vrátit poskytnutou částku spotřebitelského úvěru v době přiměřené jeho možnostem.*
14. § 2054 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „o. z.“), dle kterého *se placení úroků považuje za uznání dluhu ohledně částky, z níž se úroky platí.*
15. § 2054 odst. 2 o. z., dle kterého *plní-li dlužník dluh zčásti, má částečné plnění účinky uznání zbytku dluhu, lze-li z okolností usoudit, že tímto plněním dlužník uznal i zbytek dluhu.*
16. § 574 o. z., dle kterého platí: *Na právní jednání je třeba spíše hledět jako na platné než jako na neplatné.*
17. § 580 odst. 1 o. z., dle kterého platí: *Neplatné je právní jednání, které se přiči dobrým mravím, jakož i právní jednání, které odporuje zákonu, pokud to smysl a účel zákona vyžaduje.*

IV. Odůvodnění otázky

18. Podle názoru předkládajícího soudu je pro rozhodnutí ve věci nezbytné zjistit, zda je účelem Směrnice 2008/48/ES ze dne 23. dubna 2008 postihovat poskytovatele úvěru za neúplné zkoumání úvěruschopnosti spotřebitele i tehdy, pokud spotřebitel beze zbytku úvěr splatil a ničeho při plnění smluvního závazku ničeho nenamítal.
19. Některé vnitrostátní odvolací soudy sice zastávají názor, že odpověď na shora uvedenou otázku kladná je, zdejší soud má ale za to, že zkoumaná otázka dosud nebyla Evropským soudním dvorem řešena a že odpověď na ni umožňuje též opačný výklad, založený na vyvážení zájmů obou stran smlouvy, a také přihlédnutí k tomu, že i spotřebitel nese odpovědnost za své jednání.
20. Zdejší soud rovněž přihlíží k zásadě, že evropské právo může závazně vykládat pouze Soudní dvůr Evropské unie, jakož i k zásadě, že vnitrostátní soud, byť prvostupňový, má právo otázku za účelem takového výkladu podat, a to přímo podle čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie (dříve čl. 234 Smlouvy o Evropských společenstvích).
21. Z odůvodnění směrnice (zejména shora citované body 26-28) se podává, že má chránit spotřebitele před neuváženým sjednáním úvěru, což by mohlo vyústit v neschopnost tento dluh splnit, případně by mohlo dojít až k platební neschopnosti spotřebitele.
22. Zjednodušeně řešeno: smyslem čl. 8 směrnice je, aby se spotřebitel nedostal do finančních problémů při splácení úvěru.
23. Za situace kdy spotřebitel celý dluh splatí, aniž by přitom cokoli v průběhu placení namítal, nelze dovodit škodlivý následek, před nímž směrnice spotřebitele chrání.
24. Povinnost poskytovatele úvěru zkoumat úvěruschopnost spotřebitele není hlavním účelem směrnice, nýbrž prostředkem, pomocí něhož má být účel dosažen.
25. Je tedy otázkou, zda je samostatným účelem směrnice postihovat poskytovatele úvěru v případě, kdy k negativnímu následku nedošlo, resp. se z ničeho nepodává, že by škodlivý následek nastal (zůstává pouze v rovině hypotéz, že by se snad mohl spotřebitel dostat v budoucnu do platební neschopnosti; v této věci to nebylo ani tvrzeno, natož prokázáno). Nadto pohledávku uplatňuje v současné době obchodní společnost.
26. Pokud by byla připuštěna sankce i v namítaném případě, tedy byla by dovozena neplatnost smlouvy, která byla bez námitek splněna, je vhodné poukázat na postavení jiných spotřebitelů, u nichž podnikatel provedl test úvěruschopnosti v souladu s čl. 8 směrnice (řádně zkoumal aktiva i pasiva), nicméně spotřebitelé později své odpovědnosti ze smlouvy nedostali. V takových případech dovodit neplatnost smlouvy z důvodu porušení čl. 8 směrnice nelze a spotřebitelé odpovídají za celý závazek, včetně sjednaného příslušenství, leda by byl zjištěn jiný důvod neplatnosti smlouvy o úvěru.
27. Z toho se zdejšímu soudu podává nerovnost mezi spotřebiteli, kdy u těch, kteří smlouvu splnili, a nenastal negativní následek, před nímž má směrnice chránit, smlouva neplatná bude (jen pro neúplný postup podnikatele), zatímco u těch spotřebitelů, u nichž platební neschopnost nastala, ale podnikatel provedl test úvěruschopnosti beze zbytku v souladu s čl. 8 směrnice, se neplatnost pro jeho porušení nedovodí.
28. Proto je zdejší soud přesvědčen, že úvěruschopnost nelze posuzovat izolovaně jen podle toho, co si vyžádá podnikatel od spotřebitele, nýbrž i podle toho, jak se vlastně celý smluvní vztah vyvinul směrem k ochrannému účelu směrnice.
29. Podle předkládajícího soudu je třeba na danou otázku pohlížet i skrze obecné právní zásady, které formovaly evropskou právní kulturu po tisíciletí a měly rozhodující vliv při vzniku a vývoji smluvního práva jednotlivých členských zemí Evropské unie. Jde především o dobrou víru a

právní jistotu, jež mají prospívat oběma smluvním stranám, bez ohledu na to, zda se jedná o podnikatele nebo o spotřebitele, neboť naplnění těchto zásad přímo souvisí s důvěrou v právo.

30. Sjednal-li tedy úvěrující se spotřebitelem úvěr, který následně poskytl a spotřebitel jej řádně splatil, úvěrující může důvěřovat v to, že spotřebitel svými platbami plnil dluh ze smlouvy.
31. I konkludentní (mlčky učiněné) právní jednání zakládá dobrou víru a právní jistotu druhé strany. V českém právu lze tento institut nalézt ve shora citovaném ustanovení § 2054 o. z.; jedná se o institut českému právu dlouhodobě známý (dříve šlo § 407 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, který byl účinný od 1.1.1992 do 31.12.2013, nebo se jedná o § 97 zákona č. 141/1951 Sb., občanského zákoníku, nebo jde o § 1497 zákona č. 946/1811 Sb., občanského zákoníku (ABGB).
32. Zmíněná ustanovení přikládala význam právním jednáním, učiněným konkludentně, tak, že buď zakládala domněnku uznání závazku, nebo vedla k přetržení promlčecí a vydržecí doby práva. Jinými slovy: konkludentní činy měly a mají přímou vazbu k důvěře druhé strany právního vztahu, leda by bylo možné z okolností usuzovat, že jednající takovou důvěru založit nechtěl.
33. Zásadou českého civilního práva je hledět na právní jednání spíše jako na platné, než jako na neplatné, a to z důvodu, že účastníci soukromoprávních jednání mají svobodu a zároveň odpovědnost za tvorbu vlastních právních vztahů; tudíž by soukromé právo mělo rys svobody a odpovědnosti jednání respektovat a hledat cesty výkladu k jeho udržení, nikoli negování.
34. Sankce má smysl tehdy, byl-li chráněný zájem porušen a je-li sankce potřebná k nápravě následku, případně k odrazení pachatele od závadového jednání v budoucnu. Uplatnění sankce jen z důvodu prevence, aniž by nastal škodlivý následek, nedává smysl; není to nezbytné a odporuje to zásadě svobody.
35. Ze směrnice jednoznačně nevyplývá, zda je jejím účelem sankcionovat poskytovatele úvěru za nesplnění dané povinnosti, nenastala-li situace, kvůli které směrnice vlastně vznikla.
36. V praxi se přitom začínají objevovat případy, jako v této věci (po úplném splacení úvěru se na poskytovateli žádá vydání celého úroku z úvěru). Na unijní úrovni tato otázka řešena zatím nebyla a pro zajištění jednotného výkladu je podle předkládajícího soudu žádoucí, aby se jí Soudní dvůr Evropské unie věnoval.

Poučení:

Proti tomuto usnesení lze podat odvolání do 15 dnů ode dne jeho doručení ke Krajskému soudu v Praze prostřednictvím Okresního soudu Praha-západ.

Praha 1. srpna 2022

JUDr. Tomáš Behr v. r.
soudce

